

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama u sastavu od: sudija Dragana Đuranović, predsjednica Vijeća i sudije Snežana Armenko i Momirka Tešić, članice Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 48 tačka 3 i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore", br. 11/15), na sjednici Suda od 30. oktobra 2024. godine, donio je

O D L U K U

USVAJA SE ustavna žalba.

UKIDA SE presuda Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 818/20, od 14. februara 2020. godine, u dijelu odluke o troškovima postupka i u tom dijelu predmet vraća tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. I. Ć. i S. B., iz P., koje zastupa AOD "T. & U.", iz P., a njega R. U., advokat iz P., podnijele su blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presude Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 818/20, od 14. februara 2020. godine, zbog povrede prava iz čl. 32 i 58 Ustava Crne Gore, člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i člana 1 Protokola broj 1 uz Konvenciju.

2. U ustavnoj žalbi je, u suštini, navedeno da je neprihvatljiv stav nižestepenih sudova da je odredbom člana 4 Granskog kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete propisao da traženo uvećanje pripada samo za 2009. i 2010. godinu. Naime, navedeni zaključak je krajnje proizvoljan, jer je u odredbi člana 4 GKU jasno i nedvosmisleno propisano da će se koeficijenti za obračun zarada uvećati u 2009. godini i 2010. godini, a ne da se to odnosi isključivo na zarade koje bi se isplaćivale u toku 2009. i 2010. godine. Tumačenje navedene odredbe Granskog kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete od strane postupajućih sudova je neprihvatljivo, posebno kod činjenice da tužena, u spornom periodu, nije vršila uvećanje zarade tužiljama po osnovu inflacije. Nakon 15. februara 2016. godine kada je stupio na snagu novi GKU određeni su novi koeficijenti kako se izjasnio vještak na raspravi pred prvostepenim sudom, pa se zaključuje da je trebalo vršiti uvećanje zarade na traženi način i ubuduće, a ne samo u 2009. i 2010. godini, kako neosnovano tumače postupajući sudovi. Imajući u vidu istaknuto, više je nego očigledno da je drugostepeni sud izveo proizvoljan zaključak i donio arbitramu odluku, čime je na štetu tužilja povrijedio ustavna i konvencijska prava pobrojana u ustavnoj žalbi. Povreda Ustavom i konvencijom zagarantovanih prava tužilja na koje je ukazano naročito se ogleda u pogrešnoj odluci suda o troškovima parničnog postupka, kojom su tužilje obavezane da tuženoj naknade iznos od 1.694,00 eura. Naime, Tarifnim brojem 5 stav 4 Advokatske tarife propisano je da u procjenjivim predmetima koji se odnose na potraživanja iz radnih odnosa, kao i na ime naknade štete za potraživanja iz radnih odnosa, osim za naknadu štete po osnovu povrede

na radu, za vrijednost spora do 100,00 eura, advokatu pripada nagrada iz ovog Tarifnog broja, ali ta nagrada ne može biti veća od 250,00 eura za cjelokupan postupak. U konkretnom slučaju radi se o naknadi štete za potraživanje iz radnog odnosa, pa kako je vrijednost odbijenog tužbenog zahtjeva za tužilju prvog reda iznosila 81,97 eura (sa obračunatom kamatom), a za tužilju drugog reda 55,63 eura (sa obračunatom kamatom), to su tuženoj u slučaju uspjeha u sporu, pripadali troškovi postupka u skladu sa tarifnim brojem 5 stav 4 AT-a, te da u prilog toj činjenici govori i praksa Višeg suda u Podgorici, čije su odluke navedene u ustavnoj žalbi. Predloženo je da Ustavni sud usvoji ustavnu žalbu, ukine osporenu presudu Višeg suda u Podgorici u dijelu odluke o troškovima postupka i predmet vrati tom sudu na ponovni postupak.

3. U postupku pokrenutom ustavnom žalbom, saglasno odredbama člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava i čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, Ustavni sud, u granicama zahtjeva istaknutog u ustavnoj žalbi, utvrđuje da li je u postupku odlučivanja o pravima i obavezama podnosiocu ustavne žalbe povrijeđeno ustavno pravo, pri čemu se, po pravilu, ne upušta u pitanje jesu li su sudovi pravilno ili potpuno utvrdili činjenično stanje i ocijenili dokaze. Za Ustavni sud su relevantne samo one činjenice od čijeg postojanja zavisi ocjena o povredi ustavnog prava.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

4. U sprovedenom postupku, uvidom u osporenu presudu i drugu dostavljenu dokumentaciju, Ustavni sud je utvrdio sledeće činjenice i okolnosti od značaja za rješavanje ove ustavno - sudske stvari:

- Podnositeljke ustavne žalbe su imale svojstvo tužilja u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, a predmet postupka je njihov tužbeni zahjev kojim je traženo da se obaveže tužena (JPU "Đ. V.") da tužiljama isplati naknadu materijalne štete zbog nepravilno obračunatog uvećanja zarade od 5 %, te zbog neuvećanja zarade za stopu inflacije za 2009. i 2010. godinu, za periode i iznose bliže navedene u izreci prvostepene presude.

- Presudom Osnovnog suda u Podgorici P. br. 1139/18, od 10. januara 2020. godine, odlučeno je:

„I ODBIJA SE tužbeni zahtjev kojim je traženo da se tužena obaveže da tužiljama na ime naknade štete po osnovu manje isplaćene zarade zbog neprimjenjivanja uvećanja zarade od 5% za period od 23.08.2008. godine do 31.12.2018. godine, isplati neopredijeljeni iznos, sa zakonskom zateznom kamatom od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do konačne isplate, a sve prednje u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude, kao neosnovan.

II ODBIJA SE tužbeni zahtjev kojim je traženo da se tužena obaveže da tužiljama na ime naknade štete po osnovu manje isplaćene zarade isplati i to:

1. tužilji I reda Č. I.

- *zbog neuvećavanja zarade za stopu inflacije za 2009.godinu koja je iznosila 3,4%, za period od 01.09.2013. godine do 15.02.2016. godine, iznos od 62,81 eura, sa zakonskom zateznom kamatom od 02.04.2019. godine, kao dana izrade nalaza i mišljenja vještaka pa do konačne isplate, kao i iznos od 19,16*

aura na ime zakonske zatezne kamate obračunate od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do 02.04.2019. godine;

- zbog neuvećavanja zarade za stopu inflacije za 2009.godinu koja je iznosila 3,4%, za period od 01.01.2009. godine do 31.08.2013. godine i za period od 16.02.2016. godine do 31.12.2018. godine, neopredijeljeni iznos, sa zakonskom zateznom kamatom od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do konačne isplate;

- zbog neuvećavanja zarade za stopu inflacije za 2010.godinu za period od 01.01.2009. godine do 31.12.2018. godine, neopredijeljeni iznos, sa zakonskom zateznom kamatom obračunatom od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do konačne isplate, a sve prednje u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude, kao neosnovan;

2. tužilji II reda B. S.:

- zbog neuvećavanja zarade za stopu inflacije za 2009.godinu koja je iznosila 3,4%, za period od 01.09.2013. godine do 15.02.2016. godine, iznos od 42,87 eura, sa zakonskom zateznom kamatom od 02.04.2019. godine, kao dana izrade nalaza i mišljenja vještaka pa do konačne isplate, kao i iznos od 12,76 eura na ime zakonske zatezne kamate obračunate od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do 02.04.2019. godine;

- zbog neuvećavanja zarade za stopu inflacije za 2009.godinu koja je iznosila 3,4%, za period od 01.01.2009. godine do 31.08.2013. godine i za period od 16.02.2016. godine do 31.12.2018. godine, neopredijeljeni iznos, sa zakonskom zateznom kamatom od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do konačne isplate;

- zbog neuvećavanja zarade za stopu inflacije za 2010.godinu za period od 01.01.2009. godine do 31.12.2018. godine, neopredijeljeni iznos, sa zakonskom zateznom kamatom obračunatom od dospelosti svakog pojedinačnog potraživanja pa do konačne isplate; a sve prednje u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude, kao neosnovan.

III OBAVEZUJU SE tužilje da tuženoj solidarno naknade troškove parničnog postupka u iznosu od 1.694,00 eura, u roku od 8 dana od dana pravosnažnosti presude”.

- Osporenom presudom Višeg suda u Podgorici Gž. br. 818/20, od 14. februara 2020. godine, odbijena je žalba tužilja - podnositeljki, kao neosnovana i potvrđena prvostepena presuda.

U obrazloženju osporene presude je, u relevantnom dijelu, navedeno:

„(...) Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je isti odbio kao neosnovan, nalazeći da je tužena pravilno uvećavala zaradu tužijama za 5%, prema odredbi člana 7 stav 4 tačka d) Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete. Kada je u pitanju uvećanje zarade za stopu inflacije za 2009. i 2010. godinu nalazi da se odredba člana 4 Granskog kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete odnosi na uvećanje koeficijenta, o čemu ne odlučuje sud jer se koeficijent ne može mijenjati sudskom odlukom, pri čemu je po ovom osnovu zahtjev odbio za čitav period, jer se tužena protivila djelimičnom povlačenju tužbe nakon obavljenog vještačenja. Iz stanja u spisima predmeta proizilazi da su tužije u radnom odnosu kod tužene počev od 01.09.2013. godine na neodređeno vrijeme, raspoređene na radno mjesto vaspitačice, te da im je tuženi u periodu od 01.09.2013. do 15.02.2016. godine pravilno obračunavao zaradu sa uvećanjem od 5%, u skladu sa odredbom člana 7 stav 4 tačka d) Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete (Sl. list RCG", br.82/05, 8/07 i 4/07), što je utvrđeno obavljenim vještačenjem po vještaku ekonomsko finansijske struke. Tužilje su nakon izrade nalaza i mišljenja vještaka ekonomsko finansijske struke povukle tužbu u ovom dijelu, ali kako se tužena protivila povlačenju tužbe, sud je o istom odlučio meritorno na način što ga je u cjelosti odbio kao neosnovan, jer je vještak našao da tužilje u periodu od 23.08.2008. godine do 31.8.2013. godine nijesu bile u radnom odnosu kod tužene, u periodu od 01.09.2013. godine do 15.02.2016. godine zarada im je obračunavana i isplaćl. sa uvećanjem od 5% shodno članu 7 Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete (Sl. list RCG br. 82/2005, 8/2007 i Sl.

list CG br. 4/2007) dok im se od 16.02.2016. godine pa nadalje zarada obračunava i isplaćuje u skladu Granskim kolektivnim ugovorom za oblast prosvjete („Sl. list CG", br. 10/16). Prvostepeni sud je pravilno odlučio kada je odbio i zahtjev za isplatu uvećanja zarade za stopu inflacije za 2009. i 2010. godinu. Ovo zbog toga što je odredbom člana 4 Granskog kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete propisano da traženo uvećanje pripada samo za 2009. i 2010. godinu. Kako se u konkretnom slučaju traži naknada materijalne štete na ime obračunate razlike između isplaćene zarade i zarade koja bi tužilji bila isplaćena prema stopi inflacije od 3,4% za period od 01.09.2013. do 15.02.2016. godine, to je za taj period njihov tužbeni zahtjev neosnovan. Za preostali period za koji su tužilje bile povukle tužbu, čemu se tužena protivila, prvostepeni sud je odlučio meritomo na način što je isti takođe odbio kao neosnovan iz istih razloga, kao i zbog toga što tužilje do 01.09.2013. godine nijesu bile u radnom odnosu kod tužene. Suprotni žalbeni navodi nijesu osnovani. Neosnovano se žalbom tužilja ukazuje da se radi o potraživanju iz rada koje ne prelazi iznos od 100,00 €, pa su troškovi mogli biti dosuđeni najviše 250,00 € i uvećanja od 50% za svako drugo i naredno lice. Ovo zbog toga što je u samoj tužbi vrijednost predmeta spora opredijeljena na iznos od 200,00 €, a kada se ima u vidu ukupno postavljeni tužbeni zahtjev tužilja, koji u većem dijelu, nakon obavljenog vještačenja nije novčano iskazan, očigledno je da vrijednost predmeta spora prelazi 100,00 €, pa se u tom slučaju ne može primijeniti limit iz Tarifnog broja 5 st. 4 AT CG. Takođe, tuženoj koja je u cjelosti uspjela u sporu, pripada i uvećanje troškova shodno Tarif. br. 11 AT CG (uvećanje od 50% za svako drugo i naredno lice), jer su protivne stranke dva lica (...)"

III RELEVANTNE USTAVNE I KONVENCIJSKE NORME

Ustav Crne Gore

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj tužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim po osnovu zakona.

IV MJERODAVNO PRAVO

Granski kolektivni ugovor za oblast prosvjete („Službeni list RCG“, br. 82/05 i 8/07, „Službeni list CG“ br. 4/07)

Član 4

Ugovorne strane su saglasne da se koeficijenti iz stava 2 člana 3 ugovora uvećavaju za 3% godišnje u 2009. i 2010. godini.

Ukoliko inflacija u 2009. i 2010. godini bude veća od 3%, koeficijenti za obračun zarada biće uvećani za razliku inflacije i 3%.

Član 7 stav 4 tačka d

Koeficijenti, iz stava 3 tabela A ovog člana, uvećavaju se za:

d) vaspitač koji izvodi vaspitno obrazovni proces i vodi radnu knjigu 5%.

Zakon o parničnom postupku („Službeni list RCG“, br. 22/04, 28/05 - odluka US i 76/06 i „Službeni list CG“ br. 47/15 - dr. zakon, 48/15, 51/17, 75/17 - odluka US, 62/18 - odluka US, 34/19, 42/19 - ispr. i 76/20)

Član 32 stav 2

Ako zahtjevi u tužbi proizilaze iz raznih osnova ili pojedine zahtjeve ističu različiti tužioci ili su pojedini zahtjevi istaknuti protiv različitih tuženih, vrijednost se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Član 37

Ako tužilac nije u tužbi naznačio vrijednost predmeta spora ili ako je očigledno suviše visoko ili suviše nisko naznačio vrijednost predmeta spora, sud će, po službenoj dužnosti ili po prigovoru tuženog, najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano onda na glavnoj raspravi, prije početka raspravljanja o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način utvrditi, odnosno provjeriti tačnost označene vrijednosti. Sud o tome odlučuje rješenjem, protiv kojeg žalba nije dozvoljena.

Advokatska tarifa Crne Gore („Službeni list Crne Gore”, br. 79/17)

Tarifni broj 5 stav 4

U procjenjivim predmetima koji se odnose na potraživanja iz radnih odnosa, kao i na ime naknade štete za potraživanja iz radnih odnosa, osim za naknadu štete po osnovu povrede na radu, za vrijednost spora do 100 eur, advokatu pripada nagrada iz ovog Tarifnog broja, ali ta nagrada ne može biti veća od 250,00 eura za cjelokupan postupak.

V OSNOVANOST USTAVNE ŽALBE

5. Pozivajući se na odredbu člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije, podnositeljke ustavne žalbe se žale na povredu prava na pravično suđenje, u suštini smatrajući da je Viši sud u Podgorici, pogrešno tumnačio i primijenio materijalno i procesno pravo, odnosno odredbu člana 4 stav 2 Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete i odredbu Tarifnog broja 5 stav 4 ATCG na konketnu činjenično pravnu situaciju.

VI PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

Opšta načela

6. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, slijedeći stavove Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, ustanovio niz načela (ili uslova) koji moraju biti ispunjena da bi se određeni sudski postupak, posmatran u cjelini, mogao cijeniti pravičnim. Provodeći postupke, redovni sudovi moraju poštovati ta načela kad pri donošenju svoje odluke ocjenjuju, uz prednost neposrednog ispitivanja, činjenice i okolnosti konkretnog slučaja, primjenjujući mjerodavno pravo.

7. Zadatak je Ustavnog suda, u jemčenju ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje, da provjeri je li sud poštovao takva relevantna načela u konkretnom slučaju. Uz tu provjeru, zadatak je Ustavnog suda da ispita je li sud u konkretnom slučaju vršio svoje procjene na očigledno nerazuman način ili je učinio neku drugu očigledno grešku u procjeni, pogrešno procijenio postojanje neke važne činjenice ili pak propustio razmotriti sve relevantne činjenice, odnosno propustio uzeti u obzir sve činjenične i pravne elemente koji su

objektivno mjerodavni za donošenje odluke, odbio provesti dokaze koji bi mogli dovesti do drugačije odluke i slično.

8. Nadalje, ustavno pravo na pravično suđenje propisano članom 32 Ustava, jemči i zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih organa. Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih organa koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dovoljne razloge za ocjenu kakva je odlukom data, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u procesnom i/ili materijalnom pravnom smislu.

9. Stoga su ovlašćenja Ustavnog suda u postupku po ustavnoj žalbi ograničena na to da ispita da li su u određenom sudskom postupku poštovana ljudska prava i slobode zajamčene Ustavom i EKLP i standardi koje je Sud izgradio u svojoj dosadašnjoj praksi.

Primjena opštih načela na konkretan slučaj

10. Podnositeljke tvrde da je u konkretnom slučaju od strane nižestepenih sudova pogrešno tumačena odredba člana 4 GKU za oblast prosvjete, te da im pripada uvećanje od 3% na ime inflacije za 2009. i 2010. godinu, a da je neprihvatljiv stav sudova da se navedeno uvećanje odnosi samo na te dvije godine, a ne i na period koji je za koji je tražena predmetna naknada.

11. Ustavni sud smatra da je pravno pitanje u konkretnom slučaju zapravo pitanje tumačenja prava, što prvenstveno spada u domen nadležnosti redovnih sudova. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je, prema praksi Evropskog suda, prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćih zakona. Sud ne treba postupati kao sud „treće instance“, te stoga neće prema članu 6 stav 1 Konvencije dovoditi u pitanje ocjenu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim.¹ Takvu praksu dosljedno prati i Ustavni sud u svojim brojnim odlukama.

12. U skladu sa navedenim, u ovom ustavnosudskom postupku zadatak je Ustavnog suda da utvrdi može li se način na koji je u konkretnom slučaju, Viši sud u Podgorici tumačio i primijenio mjerodavno pravo može smatrati arbitrarnim i je li takvim postupanjem podnositeljicama ustavne žalbe povrijeđeno pravo na pravično suđenje (odlučivanje) zajamčeno odredbom člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

13. U konkretnom slučaju, Viši sud u Podgorici je odbio žalbu tužilja - podnositeljki kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu nalazeći da iz stanja u spisima predmeta proizilazi da su tužije zasnovala radni odnos kod tužene počev od 1. septembra 2013. godine na neodređeno vrijeme i da su raspoređene na radno mjesto vaspitačice. Dalje je utvrđeno,

¹ Ašćerić protiv Bosne i Hercegovine, odluka od 17. decembra 2019. godine, st. 23, sa ostalim referencama

da im je tužena u periodu od 1. septembra 2013. do 15. februara 2016. godine pravilno obračunavala zaradu sa uvećanjem od 5%, u skladu sa odredbom člana 7 stav 4 tačka d) Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete ("Sl. list RCG", br. 82/05, 8/07 i 4/07), što je utvrđeno obavljenim vještačenjem po vještaku ekonomsko finansijske struke. Vještak je dalje našao da tužilje u periodu od 23. avgusta 2008. godine do 31. avgusta 2013. godine, odnosno sve do 1. septembra 2013. godine nijesu bile u radnom odnosu kod tužene, dok im se od 16. februara 2016. godine, pa nadalje, zarada obračunavala i isplaćivala u skladu sa Granskim kolektivnim ugovorom za oblast prosvjete („Sl. list CG", br. 10/16). Tužilje su nakon izrade nalaza i mišljenja vještaka ekonomsko finansijske struke povukle tužbu u tom dijelu, ali kako se tužena protivila povlačenju tužbe, sud je o istom odlučio meritorno na način što je tužbeni zahtjev u cjelosti odbio kao neosnovan.

14. Viši sud u Podgorici dalje nalazi da je prvostepeni sud pravilno odlučio kada je odbio tužbeni zahtjev tužilja za isplatu uvećanja zarade za stopu inflacije za 2009. i 2010. godinu. Ovo stoga što je odredbom člana 4 Granskog kolektivnog ugovora o izmjenama i dopunama Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete propisano da traženo uvećanje pripada samo za 2009. i 2010. godinu. Kako se u konkretnom slučaju traži naknada materijalne štete na ime obračunate razlike između isplaćene zarade i zarade koja bi tužilji bila isplaćena prema stopi inflacije od 3,4% za period od 1. septembra 2013. do 15. februara 2016. godine, to je za taj period njihov tužbeni zahtjev neosnovan.

15. Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, te primjenu mjerodavnih odredbi Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete na tako utvrđeno činjenično stanje, kao i obrazloženje prethodnih stavova od strane Višeg suda u Podgorici, Ustavni sud ocjenjuje da ne postoje razlozi koji bi ukazivali da su u pogledu glavne stvari materijalno-pravni propisi proizvoljno ili nepravično primijenjeni na štetu podnositeljki ustavne žalbe.

16. Polazeći od navoda podnositeljki ustavne žalbe iznijetih u sudskom postupku koji je prethodio ustavnosudskom, načina na koji su sudovi utvrđivali činjenice u konkretnom slučaju, te razloga koje su postupajući sudovi dali u svojim presudama, Ustavni sud ocjenjuje da ništa iz okolnosti konkretnog slučaja ne upućuje na to da bi primjena mjerodavnog prava u pogledu glavne stvari pred žalbenim sudom na bilo koji način bila proizvoljna ili očigledno nerazumna. Upravo suprotno, očigledno je da su sudovi u obrazloženjima svojih presuda u tom dijelu naveli dovoljne i relevantne razloge za svoja utvrđenja, te da osporena presuda u tom dijelu zadovoljava jemstva pravičnosti zagarantovana odredbama člana 32 Ustava i člana 6 stav 1 Evropske konvencije.

17. Međutim, Ustavni sud smatra da je Viši sud u Podgorici arbitrarno i proizvoljno tumačio i primijenio mjerodavno pravo na štetu podnositeljki ustavne žalbe u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka.

18. Naime, Viši sud u Podgorici u osporenoj presudi zaključuje da je pravilan stav prvostepenog suda da su tužilje - podnositeljke u konkretnom slučaju dužne naknaditi tuženoj troškove parničnog postupka u iznosu od 1.694,00 eura. Ovo stoga što su iste u samoj tužbi

opredijelile vrijednost predmeta spora na iznos od 200,00 eura, a kada se ima u vidu ukupno postavljeni tužbeni zahtjev tužilja, koji u većem dijelu nakon obavljenog vještačenja nije novčano iskazan, očigledno je da vrijednost predmeta spora prelazi 100,00 eura, pa se u tom slučaju ne može primijeniti ograničenje iz Tarifnog broja 5 stav 4 AT CG.

19. Imajući u vidu navedeno, ocjena je Ustavnog suda da nižestepeni sudovi, kada su odlučivali o troškovima parničnog postupka, nijesu sagledali postupak kao cjelinu, niti su iste cijenili prema okolnostima konkretnog slučaja. Naime, tužilje - podnositeljke su u konkretnom slučaju podnijele više tužbenih zahtjeva koji se odnose na naknadu štete za potraživanje iz radnog odnosa za različite periode, od kojih samo dva novčano iskazana (za period period od 1. septembra 2013. godine do 15. februara 2016. godine). Shodno tome, vrijednost odbijenog novčano iskazanog tužbenog zahtjeva za tužilju prvog reda iznosi je 81,97 eura (sa obračunatom kamatom), a za tužilju drugog reda 55,63 eura (sa obračunatom kamatom). Preostali tužbeni zahtjevi nemaju iskazanu novčanu vrijednost, budući da je za iste vještak finansijske struke utvrdio da je tuženi u tom periodu pravilno obračunavao zaradu tužiljama, shodno relevantnim odredbama Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete, i da po traženom osnovu za te periode tužiljama ne pripada naknada u bilo kom iznosu, zbog čega je iznos tih tužbenih zahtjeva ostao novčano neopredijeljen.

20. Dakle, imajući u vidu navedeno, ustavnopravno je neprihvatljiv stav nižestepenh sudova da je očigledno da vrijednost predmeta spora prevazilazi iznos od 100,00 eura, te da to naročito proizilazi iz činjenice da su same tužilje u tužbi kao vrijednost predmeta spora navele iznos od 200,00 eura. Ovo stoga, što iz rezultata postupka koji je prethodio ustavnosudskom proizilazi da iznos koje su tužilje opredijelile u tužbi očigledno nije tačan, naročito kada se ima u vidu nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke i okolnosti da su se samo dva tužbena zahtjeva mogla novčano opredijeliti.

21. U tom pravcu Ustavni sud podsjeća na odredbu člana 33 stav 2 ZPP-a kojom je propisano da ako pojedine tužbene zahtjeve ističu različiti tužioci vrijednost se određuje prema vrijednosti svakog pojedinog zahtjeva, dok je odredbom člana 37 istog zakona propisano da ako tužilac nije u tužbi naznačio vrijednost predmeta spora ili ako je očigledno suviše visoko ili suviše nisko naznačio vrijednost predmeta spora, sud će, po službenoj dužnosti ili po prigovoru tuženog, najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano onda na glavnoj raspravi, prije početka raspravljanja o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način utvrditi, odnosno provjeriti tačnost označene vrijednosti. Kako je u konkretnom slučaju, izostala provjera tačnosti vrijednosti spora označenog u tužbi od strane suda, koji se samo paušalno pozvao na iznos naznačen u tužbi, to se u takvoj procesnoj situaciji, tužiljama ne može nametnuti nesrazmjeran teret u smislu da snose troškove parničnog postupka u dosuđenom iznosu u situaciji kada vrijednost spora nije nesporno utvrđena.

22. Shodno tome, razlozi dati u obrazloženju osporene presude, na način na koji su obrazloženi, ukazuju da je postupanje Višeg suda u Podgorici u konkretnom slučaju bilo proizvoljno, te da su izostali valjani razlozi za ključne argumente podnositeljki koji su ukazale sudu na okolnost da vrijednost predmeta spora u konkretnom slučaju ne prelazi iznos od

100,00 eura, te da se u konkretnom slučaju trebao primijeniti Tarifni broj 5 stav 4 Advokatske Tarife. Dakle, Ustavni sud smatra da argumenti podnositeljki nijesu na adekvatan način bili predmet ocjene suda, a prema praksi ESLJP, kada je argument stranke odlučan za ishod postupka, on zahtijeva konkretan i izričit odgovor², pa je sud dužan ispitati glavne tvrdnje parničnih stranaka³ i konkretna, relevantna i važna pitanja.⁴ Obrazloženje Višeg suda u Podgorici trebalo je da sadrži suštinski važne činjenice za razrješenje spora. Dakle, sud je trebao da uzme u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, kao i sve relevantne odredbe Zakona o parničnom postupku i Advokatske tarife, koje su od značaja za presuđenje, a ne da iste proizvoljno zanemari, bez navođenja jasnih razloga o njihovoj irelevantnosti za konkretan slučaj.

23. Ustavni sud smatra da je upravo takvu posljedicu, u konkretnom slučaju, na podnositeljke ustavne žalbe, imao način na koji je u osporenoj presudi Viši sud u Podgorici odlučio i tumačio relevantne odredbe važeće Advokatske tarife, bez prethodne provjere tačnosti činjenica koje su odlučujuće za presuđenje, a koji način je imao za posljedicu arbitraran zaključak tog suda da su podnositeljke dužne da tuženoj nadoknade troškove parničnog postupka u dosuđenom iznosu. Shodno tome, po ocjeni Ustavnog suda zaključak koji je iznio drugostepeni sud u osporenoj presudi se za sada ne može prihvatiti, jer isti ne proizlazi iz rezultata cjelokupnog postupka, a time ni iz ustavnopravno prihvatljivog tumačenja i primjene mjerodavnih odredbi Zakona o parničnom postupku, kao i odredbi važeće Advokatske tarife, zbog čega su na štetu podnositeljki povrijeđena jemstva pravičnosti.

24. Imajući u vidu sve prethodno iznijeto, Ustavni sud je, ne prejudicirajući konačan ishod postupka⁵ ocijenio da se zaključak Višeg suda u Podgorici u dijelu oduke o troškovima parničnog postupka, na način kako je obrazložen, ne može smatrati ni jasno ni dovoljno argumentovanim, pa samim tim ni ustavnopravno prihvatljivim. Shodno tome, Ustavni sud ocjenjuje da je podnositeljka osporenim presudom Višeg suda u Podgorici povrijeđeno pravo na pravično suđenje zajemčeno članom 32 Ustava i članom 6 stav 1 Evropske konvencije.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

U-III br. 401/20
30. oktobar 2024. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Dragana Đuranović, s.r.

²Petrović i drugi protiv Crne Gore, br. 18116/15, presuda od 17. jula 2018. godine, st. 43.

³Buzescu protiv Rumunije, 2005., st. 67.; Donadze protiv Gruzije, 2006., st. 35.

⁴Mont Blanc Trading Ltd i Antares Titanium Trading Ltd protiv Ukrajine, 2021., st. 82. i 84.

⁵Motion Pictures Guarantors Ltd protiv Srbije i Garcia Ruiz protiv Španije, br. 30544/96, st. 28.